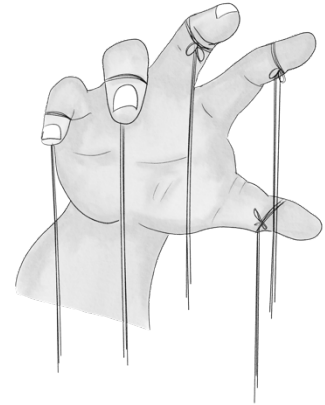

Ստուերային Թատրոն

Այս քննարկումը հիմնուած է **Պղատոնի «Քարայրի Այլաբանութեան»** վրայ: Պղատոնը Քարայրի Այլաբանութեամբ ձեռք կ'առնէ իրականութեան, յերիւրանքի, գիտութեան, հաւատքի նման փիլիսոփայական խնդիրները եւ կ'ըսէ թէ իրողութեան հասնիլը, զայն կարենալ տեսնելը դժուար ճամբորդութեան մը կը կարօտի: Ըստ իրեն՝ իրողութեան հասնելու համար անձը պէտք է փոխէ իր տեսանկիւնը, պէտք է հարցաքննէ իր տեսնելուն արգելք հանդիսացող վարժութիւններն ու համոզմունքները: Մեր գիտցածներուն / ենթադրածներուն (այսինքն՝ քարայրին մէջի շուքերուն) եւ (քարայրէն դուրս գտնուող) իրական գիտելիքներուն միջեւ գոյացող տարբերութեան անդրադառնալու համար, պէտք է ազատ մտածելու քաջութիւնը ունենալ եւ պայքարելու անհրաժեշտութիւնը աչքի առնել:

Քննարկումի հրահրիչ

Կարդացէք հետեւեալ դրուագը:

Հայրը Սարվէնին ըսաւ. «Մանկութեանս՝ հայրս զիս ամէն շաբաթ ստուերային թատրոն կը տանէր եւ ես այդ օրուան անհամբեր կը սպասէի: Այս կիրակի ես ալ քեզ պիտի տանիմ ստուերային թատրոն»: Սարվէնը նախապէս ստուերային թատրոն չէր տեսած, հետեւաբար հարցուց թէ ինչպիսի բան մըն էր այս թատրոնը: Հայրը ըսաւ. «Երբ որ գայ, կը սորվիս, անակնկալ թող ըլլայ»: Սարվէն հարցուց թէ իր ամենամտերիմ ընկերուհին Զապէլը իրենց հետ կրնա՞ր գալ, թէ չէ՛. հայրը պատասխանեց. «Անշուշտ որ կրնայ գալ: Վստահ եմ, որ միասին շատ պիտի զուարճանաք»:

Կիրակի օր միասնաբար գացին թատրոն: Սարվենը եւ Զապէլը շատ յուզուած էին: Ահա՛ լոյսերը փակուեցան ու խաղը սկսաւ: Բեմի ճերմակ պաստառի մը վրայ երկու հերոսներ օդին մէջ կը սլանային եւ միաժամանակ կը խօսէին: Այնքան զուարճալի էին, որ Սարվենն ու Զապէլը խնդալէն մարեցան: Կէս ժամ ետքը, տասը վայրկեան դադար տրուեցաւ խաղին: Լոյսերը վառեցան: Սարվենն ու հայրը ըմպելիներ գնելու համար սրահէն դուրս ելան: Այդ միջոցին՝ Զապէլ թմրած ոտքերը շարժելու համար սկսաւ սրահին մէջ քալել:

Մօտեցաւ բեմին ու ի՛նչ տեսնէ: Վարագոյրին ետեւը վառող լամպար մը եւ երկար ցպիկներու կապուած հերոսներուն տիկնիկները, որոնք քիչ առաջ բեմին վրան էին...: «Ուրեմն...» կը խորհէր Զապէլը: «Ուրեմն այս հերոսները օդին մէջ չէի՞ն սլանար: Այլ մէկը կար, որ կը շարժէ՞ր զանոնք: Իրենք չէի՞ն խօսողները: Այլ մէկը անոնց տեղը կը խօսէր»: Զապէլ ապշած էր, բեմին ետեւէն ձայն մը իմացաւ ու վազեց իր տեղը: Այդ միջոցին Սարվենը եւ հայրը մտան սրահէն ներս: Զապէլը ծռեցաւ Սարվենի ականջին ու յուզումով ըսաւ. «Սարվեն պիտի չհաւատաս, գիտեմ, բայց պաստառին վրայի ստուերները իրական չէի՛ն: Անոնք խորքին մէջ ցպիկներու կապուած տիկնիկներ էին»: Սարվենը չհաւատաց. «Ո՛չ, չի կրնար ըլլալ: Ահաւասիկ տեսանք, անոնք պաստառին վրայ սլացող հերոսներ են եւ կը խօսին. չտեսա՞ր որքան զուարճալի են»: Զապէլը պնդեց. «Ո՛չ, ո՛չ: Կարելի է ցպիկները բռնող անձն է զանոնք խօսեցնողը»: Սարվենը ուշադրութիւն չդարձուց, իր խմիչքէն ումպ մը կով տուաւ: Այդ պահուն՝ լոյսերը մարեցան եւ հերոսները կրկին երեւցան պաստառին վրայ: Սարվեն Զապէլին դարձաւ ու ըսաւ. «Նայէ՛ ահա՛ եկան, հիմա պիտի կատակեն եւ մեզ պիտի խնդացնեն: Իրականութիւնը այս է»: Գլուխը դարձուց դէպի բեմ: Զապէլ բան մը պիտի ըսէր բայց Սարվեն շատոնց սկսած էր խնդալ:

Այս տողերը կարդալէ ետք, հետեւեալ հարցումը հարցուցէք եւ սկսեցէք քննարկումը: Միեւնոյն ժամանակ՝ կազմեցէք **Յղացքներու քարտէս** մը, որպէսզի բոլորը արդիւնաբեր ձեւով կարենան հետեւիլ գաղափարներուն:

Քննարկումի հարցում

Ըստ ձեզի, որո՞ւն ըսածը ճիշտ է: «Ստուերները իրական չեն» պնդող Զապէլի՞ն ըսածը, թէ «Պաստառին վրայ սլացող հերոսները իրական են» պնդող Սարվենի՞ն ըսածները: Ինչո՞ւ:

Յղացական Հարցադրումներ

- Ի՞նչ է իրականությունը:
- Իրականի եւ ուրուականի միջեւ ի՞նչպիսի յարաբերություն կայ:
- Այն ինչ որ մարդիկ կը տեսնեն, իրակա՞ն կը կոչուի:
- Մեծամասնութեան համաձայնութիւնը բան մը իրակա՞ն կը դարձնէ:
- Հաւատքի եւ իրականութեան միջեւ ի՞նչպիսի յարաբերություն կայ:
- Ո՞վ կրնայ գիտնալ իրականութեան ի՞նչ ըլլալը:

Հաւանական Պատասխաններ

- Զապելին ըսածը ճիշդ է. որովհետեւ իրականութիւնը պաստառին ետեւը տեղի ունեցածն է, ոչ թէ ստուերը:

Հոս կարելի է քննարկել ստուերի եւ իրականի միջեւ գտնուող յարաբերութիւնը ու տարբերութիւնը:

- Սարվէին ըսածը ճիշտ է. որովհետեւ ան միայն ստուերները տեսաւ:

Հոս կարելի է քննարկել թէ ինչ որ տեսանելի է, այսինքն այս պարագային՝ ստուերը կրնա՞յ իրականութիւնը փոխել, թէ չէ՛:

- Երկուքն ալ ճիշդ կ'ըսեն. որովհետեւ այն ինչ որ անձը կը տեսնէ՝ ըստ իրեն իրողութիւն է:

Հոս կարելի է հարցնել, թէ ի՞նչ կը նշանակէ տեսնել: Հաւանաբար տեսնել պիտի նկատուի ըմբռնել: «Իրականութիւնը անձէ անձ փոփոխակա՞ն բան մըն է» եւ «Անձերէն անկախ իրականութիւն մը կարելի՞ բան է» հարցումներով կարելի է ընդլայնել քննարկումը: Նոյնիսկ քննարկումը կարելի է շարունակել «Ի՞նչպիսի մօտեցում պէտք է տալ անոնց հանդէպ, որոնց ըսածները մերիններէն տարբեր են» հարցումով:

- Երկուքին ալ ըսածը ճիշդ չէ: Որպէսզի բան մը իրական նկատուի, ամէն մարդ պէտք է նոյն բանին հաւատայ:

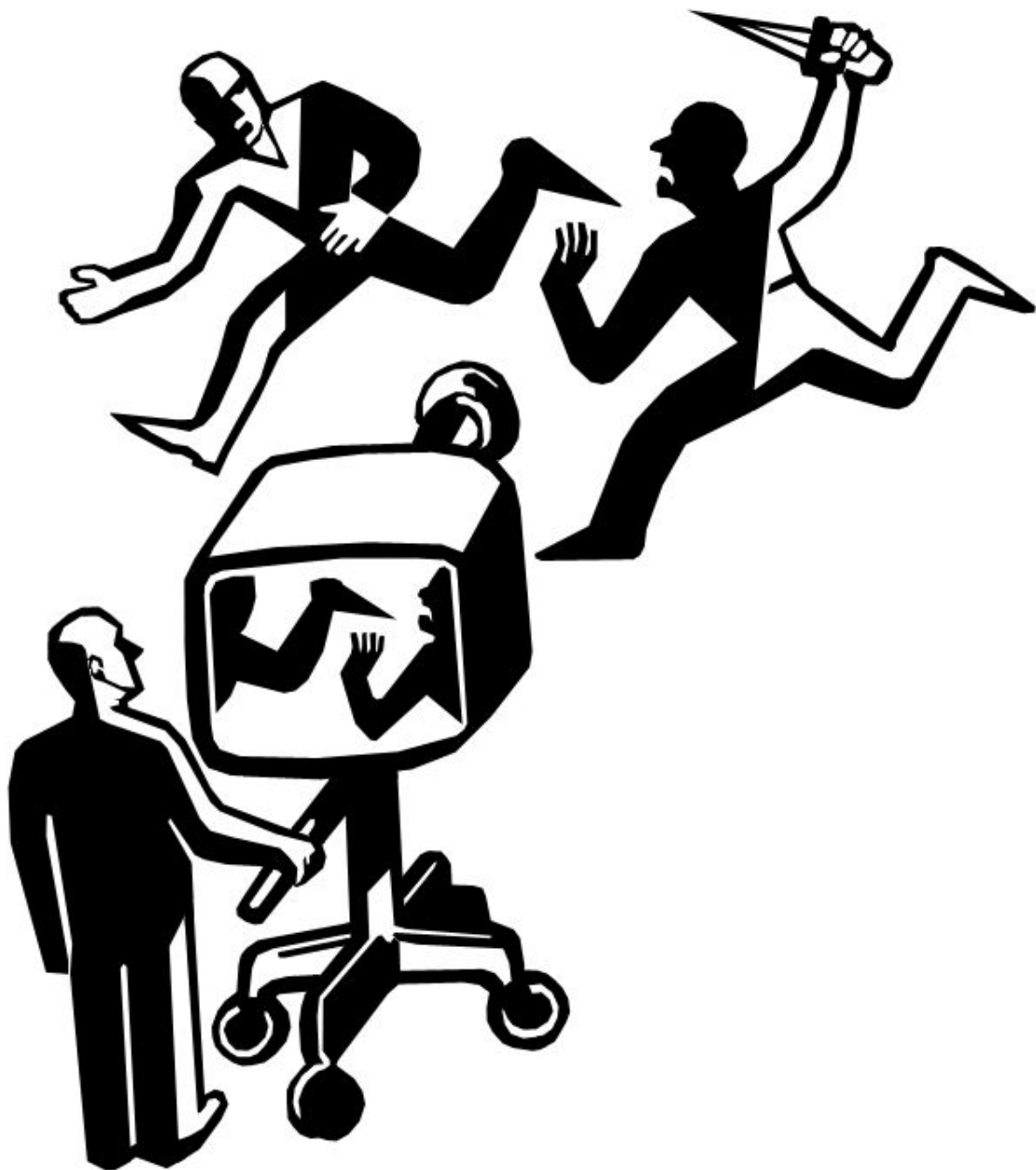
Կարելի է քննարկել հաւատքի եւ իրականութեան միջեւ գոյացող յարաբերութիւնը:

- Երբ որ ուրիշներու պատմես, ճիշդը ըսողը կ'ըլլայ ա՛ն որուն մարդիկ կը հաւատան:

Կարելի է քննարկել իրականութեան որոշիչը: Կարելի է հարցնել «Երբ մեծամասնութիւնը բան մը կ'ըսէ կամ երբ շատերը նոյն բանին կը հաւատան, արդեօք կը նշանակէ որ անպայման ճի՞շդ է» հարցումը:

Քննարկման առաջին փաժնին յատկացուած ժամանակը երբ որ լրանայ, խմբակին ցոյց տուէք հետեւեալ ծաղրանկարը: Ժամանակ տուէք ծաղրանկարին վրայ մտածելու համար: Ապա հարցուցէք քննարկումի հարցումը:

Երկրորդ Հրահրիչ

Քննարկումի հարցում

Ըստ ձեզի վերոյիշեալ քննարկումին եւ այս ժաղրանկարին միջեւ որեւէ կապ մը կա՞յ: Եթէ կայ, ի՞նչպիսի կապ մըն է:

Յղացական Հարցադրումներ

- Ամէն ինչ, որ կը դիտենք, կը կարդանք, կ'իմանանք, ճի՞շդ է անպայման:
- Ուրիշ իրականութիւն մը կը պահուի՞մեր տեսածին ետեւը:
- Ճի՞շդ է այն ամէն ինչը որ ցոյց կու տայ մամուլը:
- Մամուլը ինչո՞ւ երբեմն ցոյց կու տայ իրողութիւններուն միայն մէկ մասը:

Նիստի վերջաւորութեան մասնակիցներուն կարելի է յանձնարարել որ դիտեն 1998ի «The Truman Show» ժապաւէնը: Այդ ժապաւէնը մեր ապրած աշխարհին իրողութիւնը կը հարցաքննէ. կը կեդրոնանայ նոյնիսկ հնարուածին եւ իրողութեան միջեւ գոյացող յարաբերութեան վրայ: Ապա կարելի է խնդրել որ ունկնդիրները շարադրութիւն կը գրեն ժապաւէնին մէջ լսուած «Աշխարհի իրողութիւնը կ'ընդունինք ինչպէս որ մեզի կը հրամցուի ան» նախադասութեան մասին:

Ուշադիր եղէք որ խումբը չառաջնորդէ վիճաբանութիւնը դէպի դաւադրութեան տեսութիւններ: Քննարկումին նպատակն է այս հարցումները քննարկութեան նիւթ դարձնել՝ «Ի՞նչ է իրականութիւնը: Որպէս իրականութիւն մեզի ներկայացուածին եւ իրականին միջեւ ի՞նչ կապ կայ:» Մինչդեռ, դաւադրութեան տեսութիւնները իրականութիւնը չարաշահելով դուրս կը հանեն իրենց իրավիճակէն եւ մարդոց իրականութեան ընկալումը քանդել կը նպատակադրեն: